



TÜRKİYE'DE UYGULANAN PARA ve MALİYE POLİTİKALARININ İMALAT SANAYİİ İSTİHDAMI ÜZERİNE ETKİLERİNİN ANALİZİ¹ (2009:01-2019:10)

Nihat Altuntepe^{1*+}

¹Dr., sparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Gönen MYO, Toptan ve Perakende Satış Bölümü

*nihataluntepe78@gmail.com

+ORCID: 0000-0002-2774-315X

Öz- Bu makale, para ve maliye politikasının imalat sanayii istihdam eğilimini etkileyip etkilemeyeceğini araştırmaktadır. 2009:01-2019:10 dönemini aylık verilerle kapsayan makale VAR analizi ile konuyu açıklamaya çalışmaktadır. Çalışmada imalat sanayii istihdam rakamları ile, para politikası M₁ Para Arzı, M₂ Para Arzı, Vadeli Mevduat Toplamı ile, maliye politikası Toplam Vergi Gelirleri, Dolaylı ve Dolaysız Vergiler tarafından temsil edilmektedir. Çalışmada ekonometrik model olarak çift logaritmik model kullanılmıştır. Analizler Gretl programında gerçekleştirilmiştir. Analizde ADF Birim-Kök Testi, gecikme uzunluğu, Eşbütünleşme Testi, Etki –Tepki Analizi, Varyans Ayrıştırması ve Birim Çembere Göre Var Ters Kökleri testleri yapılmıştır. Çalışma sonunda; para politikasını temsilen ele alınan değişkenlerin imalat sanayii istihdamına etkisinin kısa ve uzun döneme göre farklılık gösterdiği, maliye politikasını temsilen modele dahil edilen değişkenlerden sadece dolaylı vergilerin imalat sanayii istihdamını etkilediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler – Para Politikası, Maliye Politikası, İmalat Sanayi, İstihdam.

JEL Sınıflandırma Kodları: E52, E52, E63.

THE ANALYSIS OF THE EFFECTS ON EMPLOYMENT OF IN THE MANUFACTURING INDUSTRY OF MONETARY AND FISCAL POLICIES APPLIED IN TURKEY (2009:01-2019:10)

Abstract – This study investigates whether monetary and fiscal policy can affect manufacturing industry employment tendency. 2009: 01-2019: 10 the article covers the period with monthly data and tries to explain the issue with VAR analysis. In this study, manufacturing industry employment figures and monetary policy were represented by M1 Money Supply, M2 Money Supply, Total Time Deposit, and fiscal policy by Total Tax Revenues, Indirect and Direct Taxes. In this study, double logarithmic model was used as econometric model. The analyzes were performed in Gretl program. In the analysis, ADF Unit-Root Test, delay length, Cointegration Test, Impact-Response Analysis, Variance Decomposition and Reverse Roots by Unit Circle were performed. At the end of the study; It was found out that the effects of the variables considered as representative of monetary policy on manufacturing industry employment differed according to the short and long term, and only indirect taxes among the variables included in the model representing fiscal policy affected the manufacturing industry employment.

Keywords – Monetary Policy, Fiscal Policy, Industry, Employment

JEL Classification Codes: E24, E52, E63.

1. GİRİŞ

Ülkeler makro ekonomik hedeflerine ulaşabilmek için para ve maliye politikalarından faydalanmaktadırlar. İç dengeye ilişkin makro ekonomik performans kriterleri; ekonomik büyüme, işsizlik oranı ve enflasyon oranıdır. Para ve maliye politikalarının birbirlerini destekler nitelikte uygulanması, bir ekonominin performans kriterleriyle ilgili hedeflere ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Para politikasının, zaman içerisinde bazen parasal hedefleme stratejisi şeklinde, bazen döviz kuru hedeflemesi şeklinde, bazen de enflasyon hedeflemesi şeklinde uygulandığı görülmektedir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren uygulanan para politikalarının temel hedefi, fiyat istikrarını sağlamak olarak belirlenmiştir. Ancak 2008 yılında ortaya çıkan küresel kriz, para politikası uygulamalarını da etkilemiştir.

Bir ülkede yaşayan insanların yaşam kapasitesi o ülkenin üretim gücüne bağlıdır. Üretim kapasitesini artırabilmek için uzun dönem de emek, sermaye ve teknolojiye odaklanmak gerekirken, kısa dönemde talep yönetimine odaklanmak önem kazanmaktadır. İşte bunları gerçekleştirebilmek içinde iktisat politikaları kullanılmaktadır. İktisat politikaları dendiğinde temel olarak para ve maliye politikaları anlaşılır.

Para politikaları bütün ekonomilerde merkez bankaları tarafından uygulanan politikalar bütünü ifade ederken, maliye politikası kamu harcamalarını yönlendirici, kamu gelirlerini artırıcı politikalar olarak değerlendirilmektedir. Her iki politikada alınan kararlara ve uygulama sonuçlarına göre farklı etkiler ortaya çıkmaktadır. Uygulanan bu politikaların makro ekonomik değişkenler üzerinde olumlu etkiler ortaya çıkarabilmesi için birbiriyle çelişmemesi ve her iki politikanın da birbirini destekler nitelikte uygulanması gerekir. Aksi takdirde politika uygulamalarından istenen sonuçların elde edilmesi mümkün olmayabilir.

Bir ülkede yaşayan insanların refah artışının göstergelerinden biri o ülkenin Gayrisafi Yurtiçi Hasılasında (GSYH) ortaya çıkan artıştır. GSYH'de artışa neden olan üç ana sektör vardır. Bu sektörler tarım, sanayi ve hizmetler sektörüdür. GSYH'nın artışında en önemli etkiye sahip olan sektör sanayi sektörüdür. Bunun temel nedeni sanayi sektöründe ortaya çıkan gelişmeler diğer sektörler içinde bir lokomotif olma özelliğini taşıyor olmasıdır. Dolayısıyla sanayi sektöründe ortaya çıkan gelişmeler ekonomik büyüme ve kalkınmayı beraberinde getirerek insanların refah ve mutluluklarının artmasına neden olmaktadır. Sanayi sektörünün gelişmişliğini, üretimini, istihdamını etkileyen temel unsur, imalat sanayiindeki gelişmelerdir. Çünkü imalat sanayii, sanayi sektörünün itici gücü konumundadır. Sanayi sektörü, madencilik, imalat sanayii ve enerji sektörü olmak üzere üç ana sektörün bileşiminden oluşmaktadır. Yalnız sanayi kavramı, imalat sanayii için de kullanılmaktadır. İmalat sanayii ise; sanayi sektörünün alt dalını oluşturmakta ve kendi için çeşitli sektörlerden oluşmaktadır.

2. TEORİK ÇERÇEVE

Teorik çerçeve başlığı altında; para politikası, maliye politikası ve imalat sanayii başlıkları açıklanacaktır. Bu bölümün yazılımında 2008 yılında yaşanan küresel kriz nedeniyle, para ve maliye politikalarının uygulamalarında ortaya çıkan değişim, bu politikaların 2008 yılı öncesi ve 2008 yılı sonrası şeklinde ele alınıp incelenmesine neden olmuştur.

Makroekonomik politikalar enflasyonist olmayan, istikrarlı bir büyüme sağlamak amacı ile kullanılır. Bu amaca ulaşmak için iki ana politika aracı grubu vardır; biri parasal koşullarla, diğeri mali koşullarla ilgilidir. Parasal araçlar merkez bankası tarafından, mali araçlar da maliye bakanlığı tarafından kullanılmaktadır. İki kurum tarafından alınan politika önlemlerinin amaçları ve sonuçları genellikle birbiriyle çatışır. Bu nedenle belirlenen hedeflere ulaşmak için politika kararlarının etkili bir şekilde uygulanması politika koordinasyonunu gerektirir. Politika koordinasyonu, para ve mali koordinasyon kurulu gibi somut, kurumsal ve işletme düzenlemeleri ile desteklenmelidir. Mali araçlardan, Sargent ve Wallace 'e (1981) dayanan mali disiplinin parasal etkileri hakkındaki literatür, bir hükümetin mali açığının sürdürülemez olduğunu, para politikasının ve fiyat düzeyinin artık dışsal olmadığını vurgulamaktadır. Benzer bir nokta, Fiyat Düzeyinin Mali Teorisi bağlamında da ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, bu çerçevelerde maliye politikasının amaçları açıkça tartışılmamaktadır ve özellikle makro istikrarı içermemektedir. Diğer yandan Sargent ve Wallace tarafından geliştirilen analiz, parasal istikrarın bir ön koşulu olarak mali disiplini ön plana çıkarmada etkili olmuştur (Hanif ve Arby, 2003).

İstikrarlı bir enflasyon oranıyla sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlamak için başarılı makroekonomik politika yönetimi gereklidir. Para ve maliye politikaları makroekonomik yönetimin iki ölçüsüdür. Hükümet, para arzını azaltarak veya politika faiz oranını artırarak kısıtlayıcı bir para politikası yürütebilir. Aksine hükümet, para arzını artırarak veya politika faiz oranını azaltarak genişletici bir para politikası uygulayabilir. Bu politika ve tahminlerin değerlendirilmesi için 1970'lerde ekonomistler, aynı anda büyük yapısal ekonometrik modeller kullanmaya başlamışlardır. Ancak Sims, bu modelleri dezavantajları nedeniyle eleştirmiştir. Sims'e göre bu modeller; bir yandan makro değişkenlerin doğru tahminlerini üretmezken, diğer yandan para ve maliye politikası önlemlerinin gerçek etkilerini tahmin etmekte yetersiz kalmaktadır (Karim, 2019):

6).Geçtiğimiz otuz yıldaki geleneksel ekonomik düşünce, enflasyonu; ekonomik büyüme ve tam istihdam için en büyük makroekonomik engel olarak görmüştür. Bu nedenle uygulanan politikaların güvenilirliğini sağlamak ve sabitlemek için sıkı bir enflasyon hedefleme çerçevesi aracılığıyla tek bir hedef olan fiyat istikrarına odaklanılmıştır. Para politikasının, kamu harcamalarının sadece özel yatırımları ve düşük enflasyonu engelleyeceği korkusu ve mali önlemlerin etkisindeki gecikmelerden dolayı, kısa vadeli iş döngüsü varyasyonlarıyla başa çıkmanın ayrıcalıklı bir aracı olduğu düşünülmüştür. 2008 küresel mali krizini

izleyen büyük durgunluk bu ortodoksiye meydan okuyarak, özellikle büyük ekonomilerdeki merkez bankaları, kantitatif gevşeme, ileriye dönük perspektif ve sıfıra yakın hatta negatif faiz oranları gibi bir dizi alışılmadık para politikası uygulamalarına geçilmesine neden olmuştur. Bu ülkelerin para tabanındaki büyük artış, küresel şokun depresyona dönüşmesini engellemiştir. Ancak, konvansiyonel teorisinin öngörülerinin aksine, bu gelişme daha yüksek enflasyona yol açmamış, mal ve hizmetlere olan talebi ve özel yatırımların seviyesini kriz öncesi seviyelere getirmede hızlı ve önemli bir etki ortaya çıkarmamıştır. Düşük enflasyonun ve durgun ekonomik toparlanmanın sürekliliği, yeni varlık balonlarının ortaya çıkma riskleri ve devam eden finansal istikrarsızlık karşısında tamamen parasal önlemlerin yeterliliği hakkındaki soruları devamlı gündemde tutmaktadır (Parisotto ve Ray, 2017: 5).

İşgücü piyasasının mali şoklara tepkisinin analizi hem teorik hem de ampirik nedenlerle ilgi çekmektedir. Teorik tarafta, iki araştırma dalı genişlemektedir. Bir yandan, birçok model işgücü piyasasına maliye politikasının iletim mekanizmasındaki rolünü açıklamaya çalışmaktadır. Diğer taraftan ekonomistler hala işsizlikle mücadele yöntemleri aramaya devam etmektedirler. Ampirik bir bakış açısından, birçok mali paket istihdam oranını olumlu etkilemeye yönelik olduğundan, politika yapıcılarının maliye politikasının iş oluşturma süreci üzerindeki etkilerini değerlendirmek için daha iyi bir çerçeveye ihtiyaçları vardır. Ancak, son zamanlarda literatürdeki çalışmaların en büyük kısmının GSYH için mali çarpan tahmini üzerine odaklandığı görülmektedir. Ayrıca, işgücü piyasası üzerindeki maliye politikasının etkilerini tahmin eden az sayıda çalışma, histerisi etkisinin doğru değerlendirilmesinin önemine rağmen, yalnızca işsizliğin döngüsel bileşenine odaklanmaktadır. Diğer yandan maliye politikasının etkinliği aynı zamanda para otoritesinin nasıl davrandığına bağlıdır. Bir mali şok nominal faiz oranını etkileyebilir. Kamu açığındaki bir azalma, toplam talebin azalması nominal faiz oranının aşağıya doğru düşmesine neden olabilir. Bu durumda para politikası uygunsa, faiz oranlarını daha da düşürerek toplam talebi canlandıracak ve mali konsolidasyonun depresif etkilerini azaltacaktır. Mali şokun gücü iş döngüsü boyunca değişiklik gösterebilir. Mali şok, kriz sırasında çıktı üzerinde daha büyük etkilere sahiptir, bu da durgunluk sırasında istihdam için daha büyük bir çarpan anlamına gelmektedir (Tafuro, 2015: 4-5).

Genellikle klasik ekonomi olarak adlandırılan 1930'dan önceki ekonomik düşünce, ekonominin her zaman enflasyon olmadan tam istihdam halinde olacağını kabul etmektedir. Çünkü onlar için emek talebi her zaman geçerli olan parasal ücret oranında emek arzına eşit olacaktır. Klasik iktisatçılar için, herhangi bir nedenle işgücü arzında bir artış olması, parasal ücreti düşürecek ve daha fazla işçi istihdam edilmesine neden olacaktır. Bununla birlikte, 1930'ların büyük bunalımıyla, bu klasik teori yaygın bir işsizlik olduğu için daha uzun süre varlık gösteremedi (Attamah, Anthony ve Ukpere., 2015: 102). 1980'lerin başından bu yana ise; merkez

bankalarının ve hükümetlerin ekonomideki rollerinin yanı sıra para ve maliye politikalarının arasındaki ilişkiyle ilgili tartışma daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Merkez bankaları her ne kadar enflasyona odaklanmış olsa da, hükümetler konjonktürel koşullar ve hükümetin borçluluk düzeyi ile daha çok ilgilenmeye devam etmişlerdir. Bu iki politika değişkeninin kontrolü, politika koordinasyonuna bağlı olduğundan para ve maliye politikaları birbirine bağlı olarak uygulanması bir zorunluluktur. Bununla birlikte, her bir otorite tarafından üstlenilen role bağlı olduğundan bu koordinasyon her zaman en çok istenen sonuçlar ortaya çıkarmayabilir (Afonso, Alves ve Balhote, 2019: 133-134).

Diğer yandan ekonomilerde yaşanan finansal krizler, özellikle küreselleşme çağında, ekonomiyi önemli ölçüde etkileyen bir olgudur. Keynesyen iktisat teorisinde faiz oranlarının reel ekonomiye geçiş mekanizması, ekonomik koşulların gerilemesi ve toparlanmasının son aşamasında nispeten daha etkili olduğu kabul edilir. İlk durumda, geniş bir faiz oranı politikası maliye politikasının araçlarını tamamlayıcı niteliktedir. İkinci durumda, ekonomik toparlanma aşamasına devam etmek için en iyi çözüm para arzını artırmak ve böylece faiz oranlarındaki artışı engellemektir. Ekonomik durgunluk dönemindeki faiz oranlarındaki değişimler, genellikle ekonominin durumu ve beklentileri hakkında olumsuz bilgilerle çarpıtılır ve bu değişiklikler faizlerin reel ekonomi üzerindeki etkisini bir ölçüde zayıflatır. Bu duruma bir örnek, 2007'nin ortalarında, özellikle sanayileşmiş ülkelerin ekonomilerinde ortaya çıkan finansal krizdir (Stawska, 2012:229-230).

2008 yılında küresel mali krizin ortaya çıkması, ülkeleri bu derin krizin olumsuz etkileriyle mücadele etmeleri için çok çeşitli araçlar kullanmalarına neden olmuştur. Para politikasının yürütülmesine ilişkin tahminler, kısa vadeli faiz oranlarının yumuşatılması, özellikle küresel finansal krizin yoğunlaşmasından sonra, bu politikanın gelişmiş ülkeler tarafından daha yoğun bir şekilde kullanıldığını açıkça ortaya çıkarmıştır. Diğer taraftan maliye politikası da krizin etkilerine karşı önemli bir ekonomik araç olarak kullanılmıştır. Gelişmiş ekonomiler bu enstrümana daha fazla yönelme eğilimi göstererek, gelişmekte olan ekonomilere kıyasla kamu harcamalarını daha fazla kullanmaya başlamışlardır. Mali krizin ortaya çıkmasıyla birlikte, her iki politikanın da, özellikle krizin başlangıcında, koordineli bir şekilde kullanılması gerekliliği bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Diğer yandan; 2008 sonbaharında mali krizin ortaya çıkmasına bağlı olarak para ve maliye politikaları uygulamalarındaki değişiklikler nedeniyle, merkez bankaları ve hükümetler, ekonomik faaliyetlerin keskin bir şekilde düşmesini önlemek için çeşitli önlemler almak zorunda kalmışlardır. Bu önlemler, genişletici para ve maliye politikasının kullanımını da kapsamaktadır. Bu durum, toplam talebi teşvik etmek için politikaların bir mali çarpan olarak hareket etmesini ve ardından birkaç ülkede mali konsolidasyon sürecini de içine almaktadır. Faiz düzenleme mekanizması dünya çapında para politikasının tasarımında önemli bir rol oynamış ve beklendiği gibi 2008'den sonraki

dönemde dünya genelinde genel faiz oranları düşmüştür. Küresel mali kriz öncesi ve sonrası dönemleri analiz etmek için örnek olarak, gelişmiş ülkelerin kısa vadeli faiz oranlarını, özellikle krizin yoğunlaşmasından sonra, gelişmekte olan ülkelere çok daha fazla yumuşattıklarını göstermek mümkündür. Gelişmekte olan ekonomiler krizden sonra enflasyona daha yatkın hale gelirken, enflasyon hedefini gerçekleştirici faiz oranlarını diğerlerine göre daha güçlü bir şekilde düşürmüşlerdir. Maliye politikasında ise, gelişmiş ekonomilerin bu enstrümana krizden sonra daha da fazla güvindikleri görülmektedir (Silva ve Vieira, 2014: 17-18).

Küresel mali krizin çeşitli ülkelerde para politikası uygulaması üzerinde derin etkisi olmuştur. Finansal piyasalardaki ve ekonomideki gelişmelerin hızı ve gücü nedeniyle, para politikası yapımcıları önceden sorumlulukları altında olan, araçlarında veya iletişiminde olası değişikliklerin kapsamlı bir şekilde önceden tahmin eden (ex ante) analizleri yapabileme yeteneğine sahiptiler. Ancak bugünün temel sorusu ise; bu değişikliklerin ne ölçüde geçici olduğu, öncelikle finansal kriz tarafından motive edilip edilmediğini veya para politikası uygulamasında kalıcı değişikliklere neden olup olmadığıdır. Küresel mali kriz, para politikasının fiyat istikrarını hedeflemesi ve sadece bir araç kullanması gerektiğine dair önceden var olan fikir birliğinin önemli unsurlarına karşı kısa vadeli bir politika faiz oranını araç edinmiştir. Ancak bu konuda yeni bir fikir birliğine varılamamıştır. Bu konu ile ilgili temel görüşlerden biri; merkez bankası bağımsızlığı ve uzun vadeli fiyat istikrarına odaklanma gibi kriz öncesi görüş birliğinin bazı unsurlarının bugün de geçerli olduğu, bununla birlikte, diğer unsurlarının yeniden düşünülmesi gerektiği şeklindedir (Blinder, v.d., 2016:1-5).

2008 yılında küresel mali krizin nihai tablosunun ortaya çıkışına kadar, ülkeler genel olarak olumsuz iş döngüsü dalgalanmalarıyla karşılaştıklarında ekonomilerini dengelemek için para politikasına daha çok güveniyorlardı. Küresel mali kriz sona erdiğinde, araştırmacılar amaçlanan makroekonomik hedeflere ulaşmak için ihtiyari maliye politikası önlemlerine de dikkat etmeye başladılar (Karim, 2019: 8). Maliye politikasının reel ekonomiyi canlandırmadaki etkinliği, Keynes Genel Teorisine dayanılarak akademik çevrelerde her zaman tartışma konusu olmuştur. Harcamalarında artış veya vergi indiriminde şekline hükümetlerce uygulanan genişletici bir maliye politikası, “üretim, istihdam ve tüketim gibi değişkenleri artırabilir mi?” gibi sorular sadece makroekonomi ve kamu maliyesinde kilit sorular değil, aynı zamanda politika yapımcıların sıklıkla karşılaştıkları sorular olarak ortaya çıktı. Birçok önde gelen ekonomiler tarafından benimsenen mali teşvik paketleri, küresel ekonomik yavaşlamanın olumsuz sonuçlarını engellemek için gerekli bir reçete olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte para politikasında ise; sıfır sınıra yakın düşük faiz oranı tartışmayı daha da artırmaktadır. Bütün bunlara rağmen teorik tartışma kapsamında ikna edici ampirik kanıt eksikliği nedeniyle fikir birliği sağlanmış görünmemektedir (Hebous, 2009).

Daha öncede ifade edildiği gibi, 2008 yılında yaşanan son ekonomik ve mali kriz, geleneksel konjonktürel politikaların sınırlılıklarını güçlü bir şekilde gündeme getirmiştir. Faiz oranlarındaki hızlı düşüşler ve yapısal kararlardaki önemli artışlar yoluyla ekonomik faaliyetlerin azalmasına para ve maliye otoritelerinin ilk tepkisi, politika yapımcıları, ekonomi toparlanmadan çok önce geleneksel olarak kullanılan araçların dışında bırakmak olmuştur (Galí,2019). Diğer yandan gelişmiş ülkelerde ekonomik faaliyetler üzerindeki maliye politikasının sonuçları konusunda hala tam bir görüş birliği yoktur. Bu nedenle hem para hem maliye politikası araçlarının etkisini değerlendirmek için ampirik yöntemler kullanılmaktadır. Bununla birlikte maliye politikasındaki değişikliklerin makroekonomiyi etkileyip etkilemeyeceği konusunda çok fazla tartışma olmuş ve olmaya devam etmektedir (Cloyne, Dimsdale ve Postel-Vinay, 2018).

Ekonomik beklenti para ve maliye politikalarının sanayi sektöründe üretim ve istihdamı etkilemesi şeklindedir. Sürdürülebilir kalkınma için kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşme esastır. Sürdürülebilir sanayileşme istihdam ve gelir oluşturan, uluslararası ticareti kolaylaştıran ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlayan dinamik ve rekabetçi ekonomik faktörlerin serbest kalmasına neden olur. Bu nedenle sanayileşme, yoksulluğun azaltılmasının ve artan refahın paylaşımının önemli bir itici gücüdür. İnsanların günlük olarak tükettikleri ürünlerin çoğu imalat yoluyla üretilmektedir. Yapılan araştırmalar ortalama olarak dünya tüketim harcamalarının yarısından fazlasının mamul mallara gittiğini göstermektedir.

Küreselleşmeyle birlikte ülkelerin bilim ve teknoloji politikalarının değişmesi, sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşmelerinde önemli bir rol oynar. Aynı zamanda uygulanan bilim ve teknoloji politikaları ülkelerin uluslararası piyasalardaki rekabet gücünü etkileyen önemli bir unsurdur. Ortaya çıkan bu gelişmeler imalat sanayiinde hammaddeye dayalı sanayilerden yüksek teknolojiye dayalı sektörlerin ön plana çıkmasına neden olmuştur. İmalat sanayinin yapısında ortaya çıkan bu değişim beraberinde aşağıdaki gelişmelere neden olmuştur. Bunlar (DPT, 2000:8-

9);

- ✓ Dünya ekonomisi, teknolojisi gelişmiş büyük ülkeler etrafında giderek artan hızla yoğunlaşmaktadır.
- ✓ Üretimde hem küreselleşme hem de rekabet gücü önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.
- ✓ Özellikle sanayileşmede çevre faktörü ön plana çıkmış, bu gelişme özellikle gelişmekte olan ülkeleri baskı altına almıştır.
- ✓ Devletin üretimde almış olduğu rol giderek azalmakta, beraberinde her alanda yeni teknoloji kullanan özel girişimcilik ön plana çıkmaktadır.

Küreselleşmeyle, uluslararası rekabet ortamının büyük bir hızla değişim göstermesi dünya ekonomisinde ileri teknoloji gerektiren ürünlerin üretilmesini zorunlu hale getirmektedir. Bu gelişmenin önemli bir sonucu olarak gelişmiş ülkelerde üretim faaliyetleri sanayile ilgili olan hizmetler sektörüne ve aynı zamanda iletişim sektörüne doğru bir kayma

göstermektedir. Gelişmiş olan ülkelerde ortaya çıkan bu durum, adı geçen ülkelerde gerçekleşen GSYİH'nin oluşumunda yer alan imalat sanayiinin katkısı giderek azaltılmaktadır (Tiryakioğlu, 2004: 510). Bununla birlikte gelişmekte olan ülkelerde imalat sanayi önemini korumaya devam etmektedir. Bu ülkelerde üretim, katma değer ve istihdam artışında imalat sanayi önemli bir yer tutmaya devam etmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde imalat sanayiinin gelişmesinde teknolojik gelişmenin yanında ar-ge faaliyetlerinin de önemi vardır (Taymaz, 2001: 66-67).

İmalat sanayi geleneksel olarak gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümesinde kilit rol oynamış ve halen önemini sürdürmektedir. İmalat sanayiinin öneminin son 20-25 yıl içinde azaldığı ve gelişmekte olan ülkelerde erken sanayileşmeyle sonuçlandığı veya sanayileşmeyle sonuçlanmadığı ileri sürülmüştür. Kuznets (1966), ulusal hesapların ampirik analizlerine dayanan ülkelerin uzun vadeli kalkınma modellerini tanımlayarak, sanayileşmenin veya üretimin GSYH içindeki payının artmasının, modern ekonomik büyümenin, önemli ölçüde sanayi devriminin başlamasından önce dünyada gözlenen düşük büyüme oranlarından farklı olan önemli bir özelliği olduğunu savunmaktadır. Kaldor, endüstriyel kalkınma ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemiş ve ampirik sonuçlara dayanarak imalat sektörünü hızlı büyümenin ana motoru olarak nitelendirmiştir. Yüksek gelir düzeylerinde ve başarılı yapısal değişimin standart bir özelliği olarak, ülkeler her zaman sanayileşme yaşamakta ve bu da daha büyük büyüme oranları ile sonuçlanmaktadır. Sanayileşme, öncelikle işgücü yoğunluğundaki düşüşe, üretim faaliyetlerinin gelişmiş ekonomiler ile gelişmekte olan ekonomiler arasındaki ticarete bağlı olarak, düşük gelirli ülkelere doğru kaymasına neden olmaktadır. Hizmetlerin yeni bir büyüme artırıcı sektör haline gelip gelmeyeceği konusundaki tartışmalar devam ederken, araştırmalar erken sanayileşme sürecinin gelişmekte olan ülkelerde yaygın olduğunu ve imalatın artık gelişmekte olan ülkelerde büyüme motoru haline geldiğini göstermektedir (Haraguchi, 2016: 1-2).

3. LİTERATÜR

Fatas ve Mihov (2001), maliye politikasının makroekonomik etkilerinin ampirik bir analizini yapmışlardır. Çalışmada hükümet harcamalarındaki değişikliklere önemli makroekonomik değişkenlerin tepkileri analiz etmişlerdir. Analizleri, devlet harcamalarındaki artışların bir çarpandan daha büyük bir çarpan ile genişletilebildiğini, yani çıktının daha fazla arttığını göstermiştir. Bu artışın büyük ölçüde özel tüketimdeki artıştan kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Yatırımların ise, hükümet harcamalarındaki artışlara önemli tepki vermediği ifade edilmiştir. Ortaya çıkan bir diğer sonuç ise, hükümet harcamalarındaki olumlu değişimlerin ardından, tüketim ile istihdamda güçlü ve kalıcı artışlar izlenmiş olduğudur.

Aslan (2007) 1987–2006 arası dönem için, para ve maliye politikası şoklarının milli gelire olan etkisini alternatif VAR

sistemi analizleri kullanarak araştırmıştır. Türkiye’de 1987–2006 dönemi için, para ve maliye politikası şoklarının kısa dönemde ekonomik büyümeye olan etkileri ampirik olarak araştırılmıştır. Kullanılan VAR sistemi analizleri çerçevesinde hem para hem de maliye politikalarının etkilerinin adı geçen dönem için oldukça sınırlı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye’de 1987–2006 döneminde mevcut olan yüksek enflasyonun, ciddi bütçe açıklarının, siyasi istikrarsızlıkların da içinde bulunduğu yapısal problemlerin dikkate alındığında, bu tip şokların Keynesyen tip bir sonuç ortaya koyamaması çok ta şaşırtıcı olarak bulunmadığı vurgulanmıştır. Ele alınan dönem de, rasyonel bireyler yapısal sorunların kökleştiği bir ortamda beklentilerini karamsar bir şekilde yapmış olmaları nedeni ile para ya da maliye politikası şoklarının etkileri, en azından Keynesyen bir sonucun önünü tıkamış olabileceği belirtilmiştir.

Ghos (2009) tarafından yapılan makalenin ana amacı, para politikası aktarımının Hindistan imalat sektörü üzerindeki etkilerini araştırmak olmuştur. Makalede 1981–2004 dönemi için sanayi verileri kullanılmıştır. Bireysel endüstri davranışını ayrıntılı olarak modellemek istenilen çalışmada, ilgili değişkenler bir VAR modeli ile mikroekonomik bir ortamda analiz edilmiştir. Analiz endüstrilerin parasal sıkılaştırmaya oldukça farklı tepki verdiğini göstermiştir. Çalışmada; iki temel bulgu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, endüstrilerin parasal sıkılaştırmaya farklı tepki gösterdiğini ve hem faiz oranı hem de finansal hızlandırıcı değişkenlerin yanıtının Hindistan imalat sektörü üzerindeki etkilerinin önemli olduğunu göstermektedir.

Pappa (2009) işgücü piyasasındaki mali şokların etkilerini incelemiş, devlet tüketimi, yatırımı ve istihdamı şok eden kısıtlamaları üzerine yapısal bir VAR modeli ile çözüm gerçekleştirilmiştir. Çalışmada bu kısıtlamalar hem gerçek iş çevrimi (RBC) hem de Yeni Keynesyen (NK) modellerde geçerli olduğu vurgulanmıştır. Kamu tüketimi ve yatırımlarına yönelik şokların, hem devlet düzeyinde hem de toplamda gerçek ücretleri ve istihdamı artıracığı makalede belirtilmiştir. ABD eyaletlerinde yapılan makale, mali şokların çıktı üzerindeki etkileri ile standart RBC ve NK modellerinin oluşturduğu açık üzerindeki bir dizi ortak teorik kısıtlamayı karakterize etmiştir. Makalenin sonucuna göre; hem toplamda hem de analiz edilen ABD eyaletlerinin çoğunda hükümet tüketimine ve yatırım şoklarına yanıt olarak, reel ücretler ve istihdam önemli bir şekilde artmaktadır.

Battaglini ve Coate (2011), maliye politikası ile işsizlik arasındaki etkileşimi araştırmaktadır. Ekonomilerde işsizliğin ortaya çıkabileceği, ancak vergi indirimleri ve kamu harcamalarının artmasıyla azaltılabileceği dinamik bir ekonomik model geliştirilmiştir. Çalışmada bu tür politikaların mali açıdan maliyetli olduğu, ancak kamu borcu artırılarak finanse edilebileceği belirtilmiştir. Bu model bağlamında, çalışma uzun dönemli dengede maliye politikasının ve işsizliğin eşzamanlı olarak belirlenmesini

analiz etmektedir. Çalışmada hem kar amacı gütmeyen bir hükümet hem de siyasi karar almak zorunda kalan bir hükümet ile ilgili sonuçlar incelenmiştir. Maliye politikası ile işsizlik arasındaki etkileşimi araştırmak için basit bir dinamik model geliştirilmiştir. Modelde iki farklı senaryo dikkate alınmıştır. Bunlardan biri uygulanacak politikaların kar amacı gütmeyen (hayırsever) bir hükümet tarafından seçilmesi, diğeri ise siyasi karar alan bir hükümet tarafından seçilmesidir. Kar amacı gütmeyen hükümet çözümünün ilginç bir normatif kıyaslama sağladığı, ancak açıkça karşı olgusal tahminlere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada siyasi karar alma ile sağlanacak dengenin, maliye politikası ve işsizlik için daha reel çözümler ortaya koyacağı kabul edilmiştir. Çalışmaya göre; siyasi karar alınması ve özel sektörün olumsuz şoklar yaşaması durumunda işsizlik ortaya çıkacaktır. Çalışmada bu işsizliği hafifletmek için hükümetin, genellikle hem vergi indirimlerini hem de kamu üretim artışlarını içerecek şekilde borçlarla finanse edilen mali teşvik planları kullanması gerektiği ifade edilmiştir. Siyasi ortamdaki gelişmelerin boyutuna bağlı olarak, özellikle siyasi gerginliğin artmasının, işsizliğin ekonominin normal zamanlarında bile ortaya çıkabileceği çalışmada belirtilmiştir. Çalışmaya göre; ekonominin borç seviyesindeki artışa bağlı olarak işsizlik seviyesi de artış göstermektedir.

Dhal (2011) Hindistan için yapılan çalışmada, para politikası şokunun; temel mallar, sermaye malları, ara mallar, dayanıklı tüketim malları ve dayanıksız tüketim malları gibi beş kullanıma dayalı endüstrinin çıktı seviyesini nasıl etkilediği incelenmiştir. Çalışmada dönem 1993 Nisan ayından 2011 Ekim ayına kadar olan zaman dilimini kapsamaktadır. VAR modelinden alternatif değişken kombinasyonları ile yapılan ampirik bulgular ortak bir bakış açısını ön plana çıkarmıştır. Para politikası, sermaye mallarını ve dayanıklı tüketim mallarını diğer üç temelli sanayiden daha fazla etkileyebileceği çalışmada ortaya çıkmıştır. Bazı durumlarda, temel mallar, dayanıklı ve sermaye mallarına benzer bir tepki göstermiştir. Ara mallar ve dayanıklı tüketim malları politika şokuna ılımlı tepki göstermiş ve ikincisi de iletim etkisinde bir gecikme ile ilişkilendirilmiştir. Çıktı maliyetinin belirlenmesinde petrol ve gıda fiyatları yoluyla enflasyonu etkileyen arz yönlü faktörlerin rol oynayabileceği çalışmada ifade edilmiştir. Ampirik bulgular, arz şokları olmadan, çıktı ve enflasyonun para politikasına etki ve tepkisinin tahmin edilebileceğinin düşünülebileceğini ortaya koymuştur. Çalışmada parasal aktarım mekanizmasının endüstri üzerindeki etkileri, reel döviz kurunda dışsal dalgalanma ile açık bir ekonomi için de farklı olabileceği vurgulanmıştır. Para politikasının tüketim ve yatırım taleplerini nasıl etkilediği ve dolayısıyla ekonomik büyüme ve enflasyon hakkında bilgi vereceği çalışmada ortaya çıkan diğer bir sonuçtur. Ortaya çıkan bu bulguların Hindistan bağlamında politika analizi için yararlı olabileceği savunulmuştur. VAR modelinden elde edilen sonuçlar, genel olarak toplam etki-tepki analizi, sıkı bir para politikası şokunun ardından, üretim büyümesinin sermaye malları ve dayanıksız tüketim malları için temel, ara ve dayanıklı tüketim mallarından daha fazla etkilenebileceğini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Mehdi ve Reza (2011) tarafından makalede, genel olarak makroekonomik politikaların ve özellikle para politikalarının temel hedeflerinin fiyat istikrarı, ekonomik büyüme ve uygun istihdam düzeyi olduğu belirtilmiştir. Makale para politikasının temel belirleyicilerini tahmin etmekte ve para politikasının etkilerinin İran'daki sanayi sektörünün büyümesini nasıl değiştirdiğini araştırmaktadır. Teorik çerçeve, reel çıktının faiz oranı ile ters orantılı olduğu ancak para politikası tarafından değiştirildiği varsayımına dayandırılmıştır. Makalede yıllık zaman serileri verileri (1961-2007), birim kök testleri kullanılmış ve bu veriler Auto Regressive Distributed Lag (ARDL) modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Makale İran'da para politikaları ile sanayi sektörü arasındaki uzun vadeli ilişki hakkında yeni kanıtlar ortaya koymuştur. Ulaşılan sonuçlar, İran ekonomisinde para ve döviz politikalarının etkinliğini göstermektedir. Bu makale, finansal piyasadaki borçlanma maliyetinde ılımlı bir azalma ile yerel kredinin başarılı bir şekilde yönetilmesiyle sektördeki üretim artışının da gerçekleşebileceğini göstermiştir. Yurtiçi kredinin sanayi sektörünün çıktı büyümesini etkilemede önemli katkısı göz önüne alındığında, kamu otoritesine yönelik verimsiz kredinin kapsamını azaltmak için para otoritesine ihtiyaç olduğu çalışmada belirtilmiştir. Makalede toplam yurtiçi kredinin büyük bir kısmı katı kurallar ve izleme ile rekabetçi bir ortamda özel sektöre yönlendirilmesi gerektiği önerilmiştir. Bu kurallar ve denetiminin, kredilerin verimsiz kullanıma yönlendirilmesini önleyeceği, kredinin ihtiyatlı kullanımının yatırımı teşvik edeceği ve sonuç olarak ekonominin genelinde büyüme sağlanacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Camargo ve Cortez (2011), para politikası şokunun Meksika işsizlik oranları üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir. Yazarlar diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada işsizlik oranlarının yeniden tahmin edildiğini ve böylece bu alternatif oranların OECD üyesi ülkelerle karşılaştırılabileceğini vurgulamışlardır. Analiz iki işsizlik dizisi için gerçekleştirilmiştir. İlki; resmi işsizlik oranı, bir diğeri ise, ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu CPS tarafından kullanılan metodoloji ve farklı model özellikleri için tahmin edilen alternatif bir işsizlik oranıdır. Resmi işsizlik oranlarını kullanırken, etki-tepki fonksiyonu para politikası şoklarının işsizlik oranında yaklaşık 0,15 puanlık bir düşüşe neden olduğunu göstermiştir. Ancak dördüncü çeyrekte bu oran hızla yüzde 0,18'e yükselmiştir. Ancak, işsizlik 10. çeyrek itibarıyla başlangıç seviyesine dönmüş olmasına bağlı olarak, resmi işsizlik oranlarının Meksika işgücü piyasasının çok akışkan olduğunu gösterdiği çalışmada ortaya çıkmıştır. Çalışmada alternatif işsizlik oranı kullanılarak elde edilen sonuçlar ise; para politikasının kısa ve orta vadede tarafsız olmadığını gösterdiği şeklindedir. Çalışmada etki-tepki analizi, para politikası şokunun işsizlik üzerindeki etkisinin 0,26 ile 0,50 arasında değiştiğini göstermiştir. Ayrıca çalışmada para politikasının sıkılaştırılmasına yanıt olarak işsizliğin, diğer çalışmalarda bulunan karakteristik bir şekilde arttığı ifade edilmiştir. Çalışmanın ampirik sonuçları; işsizlik esnekliğinin düşük olduğunu, ancak başlangıç noktasına dönme ayar hızının oldukça yüksek olduğunu göstermiştir. Yazarlar bu bulguları Meksika işgücü piyasasının iki özelliğinin sonucu olarak yorumlamışlardır. Birincisi; iş

alım kararlarında işgücüne müdahaleler dahil olmak üzere, yüksek işgücünün bulunmasıdır. İkincisi; büyük bir kayıt dışı sektörün varlığıdır.

Bech, Gambacorta ve Kharroubi (2012), 1960'lı yıllara dayanan verilerle 24 gelişmiş ülke örneğinden oluşan bir kesit oluşturulmuşlardır. Çalışmada, farklı para politikası türlerinin ekonomik toparlanmanın gücünü ne ölçüde etkilediği araştırılmıştır. Adı geçen döneme ait maliye politikası duruşu, döviz kuru hareketleri, yurtdışındaki ekonomik koşulları ve borç gelişimi kontrol edilmiştir. Bazı ilginç sonuçların ortaya çıktığı görülmüş, ancak sonuçların sınırlı veri örneği açısından belirsizlik gösterdiği çalışmada vurgulanmıştır. Sonuçlardan birincisi, kriz döneminde genişletici para politikası, normal krizlerde daha güçlü bir toparlanmaya yol açtığı şeklindedir. Ancak, mali krizle ilişkili gerilemelerde bu sonucun artık istatistiksel olarak anlamlı olmadığı çalışmada ifade edilmiştir. Çalışmadan elde edilen ikinci sonuç; finansal krizle bağlantılı bir gerileme sırasındaki borçlanmanın (özel borç / GSYİH oranındaki değişimler veya özel borcun gerçek büyümesi ile ölçülen) sonraki toparlanma üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ve gerileme sırasında GSYİH'ye oranı, toparlanma sırasında ortalama çıktı büyümesinde 0,6 puanlık bir artışa yol açtığı şeklindedir. Yine çalışmada, para politikasının ne kadar süre uygun kalması gerektiğine ilişkin görüşlerin farklı olduğu ve uzun süreli hafifletmenin gerekli bilanço ayarlamalarını geciktirebileceği ve dolayısıyla ekonomik zayıflığı uzatabileceğine dair endişelerin mevcut olduğu da belirtilmiştir.

Richard ve Festus (2013) Nijerya hükümetinin, imalat sanayinin üretim sektörüne katkısı ile Nijerya ekonomisinin büyümesini iyileştirmeyi amaçlayan çeşitli politikalar başlatmış olmasına rağmen, Nijerya'da imalat sanayinin çıktısı ve girdisi ile sektörün ekonomisi ve kapasite kullanımı üzerinde maliye politikasının rolü konusunda artan bir endişe olduğunu vurgulamışlardır. Çalışmanın amacı, maliye politikasının Nijerya'daki imalat sektörü çıktısı üzerindeki etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerden elde edilen ampirik kanıtlar, maliye ve para politikalarının iyi yönetiliyorsa tüm ekonomiyi etkileme kapasitesine sahip olduğunu çalışmada vurgulanmıştır. Çalışmanın yürütülmesi için bir nicel araştırma tasarımı kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları, kamu harcamalarının büyüklüğüne ve önem derecesine göre imalat sektörü çıktısını önemli ölçüde etkilediğini ve maliye politikası ile imalat sektörü çıktısı arasında uzun vadeli bir ilişki olduğunu göstermiştir. Buna bağlı olarak, hükümet kamu harcamalarını ve uygulamalarını arttırmazsa, Nijerya imalat sektörü üretimi Nijerya ekonomisinin büyümesine katkı sağlayacak bir artış gerçekleştiremeyecektir. Ayrıca çalışmada Nijerya'daki imalat sektörü üretiminin büyümesinde hayati rol oynadıkları için genişletici maliye politikalarının teşvik edilmesi araştırmanın önerisidir. Ayrıca çalışma sonucunda ekonomide toplam harcamayı arttıracak bütçe uygulama seviyesinin artırılarak maliye politikasına ve imalat sektörüne daha fazla önem verilmesi gerektiği ve

tutarlı hükümet uygulaması imalat sektörünün performansının artmasına katkıda bulunacağı vurgulanmıştır.

Nampewo, Munyambonera ve Lwanga'nın (2013) birlikte yazdıkları makalede, Uganda'da 1999-2011 yılları arasındaki para politikasının sektörel etkileri araştırılmaktadır. Makalede Uganda'nın GSYİH'sına katkıda bulunan kilit sektörler analiz edilmiştir. Bu sektörler; tarım, imalat ve hizmet sektörleri dâhildir. Kullanılan yöntem Granger nedensellik testi ve yapısal VAR modelidir. Analiz sonuçları, döviz kuru kanalının analiz edilen her üç sektör için de en etkili para politikası kanalı olduğunu göstermiştir. Makalede faiz oranları ve banka kredi kanallarının, özellikle imalat sektörü olmak üzere, tüm sektörler için nispeten zayıf para politikası kanalları olduğu ortaya çıkmıştır. Döviz kurlarındaki pozitif şokun imalat sektörünü olumsuz etkilediği ortaya çıkan diğer bir sonuçtur. Bu durum makalede; imalat sektörünün ithal girdilere yoğun bir şekilde geçiş yapmasına, tarım ve hizmet sektörlerinin ise ağırlıklı olarak bu sektörlerden yapılan ihracatla, döviz kuru amortismanından yararlanmasına dayandırılmıştır. Bu nedenle, politika açısından, hem Uganda'nın ihracatını hem de ithalatını destekleyen istikrarlı bir döviz kurunun korunmasına dikkat edilmesi gerektiği makalede belirtilmiştir. Ayrıca makalede Uganda'nın ihracat için üretim yapabildiği çoğunlukla ithal hammaddelere dayandığı ve ihracatının rekabetçiliğini sürdürme ihtiyacı olan gelişmekte olan bir ekonomi olduğu vurgulanmıştır.

Toby ve Peterside'in (2014) yaptıkları çalışma, 1980-2010 dönemi için Nijerya'da para politikası ve seçilmiş banka yönetimi kararlarının ticari banka kredilerine, tarım ve üretime olan etkilerinin bir analizini içermektedir. Çalışmada, Nijerya Merkez Bankası (CBN) yıllık raporlarından elde edilen ilgili veriler SPSS ile analiz edilmiştir. Varyans Enflasyon Faktörleri (VIF) ve tolerans değerleri kullanılarak çoklu doğrusallık için test edilen bağımsız değişkenler (IV) ile dörtlü çoklu regresyon modeli belirlenmiştir. Çalışmadaki sonuçlar, dönem içinde ortalama banka likidite oranının (BLR)% 46,4 olduğunu ve öngörülen asgari oran olan % 27,7'nin oldukça üzerinde olduğunu göstermiştir. Yine çalışmada, 1980 ile 2010 dönemi için ortalama para rezerv oranı (CRR), genişletici para politikası rejimlerini desteklemek için yaygın olarak kabul edilen bir dönemde % 6 olduğu ve ortalama kredi/mevduat oranı (LTDR) % 69,5 olup, öngörülen ihtiyatlı azami oran %80'nin çok altında olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmada aynı dönemde fonlama riski, bankaların maruz kaldığı likidite riskini aştığı, bankaların maruz kaldığı ortalama marj ortalamasının % 11,9 olduğu ifade edilmiştir. Dönem içinde ticari bankaların tarım ve imalat sektörlerine kullandığı kredilerin ortalama sektörel dağılımlarının sırasıyla % 10,1 ve % 28,4 olduğu çalışmada vurgulanmıştır. Çalışmada sonuçlar, banka yönetiminin almış olduğu kararların, tarım ve imalat sektörlerinin kredi ihtiyaçlarına önemli ölçüde duyarlı olduğunu göstermiştir. Bankaların çekirdek mevduatlarının, artan mevduat mobilizasyonu ile desteklenmesi, tarımsal ve imalat sektörlerine artan sektörel kredi tahsisi sağlamada daha önemli olduğu çalışmada ifade edilmiştir. Çalışmada

kredi düzenleyici ve karar verici mekanizmaların 21 yıllık bir süre boyunca (1980-2010), krediyi zorlanmadan, doğal akışa bağlı olarak Nijerya'daki tarım ve imalat sektörlerine yönlendirmek için ilgili para politikası rejimlerini benimsemeye başarısız oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Abubakar ve Osobase (2015) yapmış oldukları çalışmada istikrar politikaları olarak isimlendirilen para ve maliye politikalarının Nijerya'da reel bir sektör olan imalat sektörünün performansı üzerindeki etkisi hem kısa vadede hem de uzun vadede ekonometrik bir model kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada bir yandan istikrar politikaları ile diğer taraftan sanayi veya imalat sektörü arasındaki ilişki ortaya konmuştur. Modelde, zaman serisi verileri kullanılmış, model için en küçük kareler analizi, birim kök testi ve modele dahil edilen tüm değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkisinin analizi için Johansen eşbütünleşme testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, istikrar politikalarının imalat sektörü performansı üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu ve eğer belirli bir düzenleme yapılırsa, hükümetin maliye politikası ve para politikası önlemleri yoluyla sektörü geliştirerek birçok insanı istihdam edebileceğini ortaya koymuştur.

Anaraki (2017), tarafından yapılan çalışmada, öncelikle Fransa ekonomisinin son on yılda % 10' un üzerinde benzeri görülmemiş bir işsizlik oranına sahip olduğu ve bu konunun iktisatçılar arasında geniş bir şekilde tartışıldığı belirtilmektedir. Monetarist ekonomistler daraltıcı para politikasının ve kemer sıkma planlarının yüksek işsizlik oranının kökenleri olduğunu savunurken, Yeni Keynesler maliye politikasının ve yüksek kurumlar vergisi oranlarının sorunun kökeni olduğuna inanıldığı çalışmada belirtilmektedir. Çalışmada, Lucas, para politikasının işsizlik de dâhil olmak üzere gerçek değişkenler üzerinde sadece kısa vadeli etkileri olduğunu tahmin edildiği vurgulanmaktadır. Çalışma, Fransa'da işsizliğin şekillenmesinde maliye politikasının para politikasından daha önemli bir rol oynayıp oynamadığı hipotezini test etmektedir. Bu çalışmada, hangi grup politika değişkenlerinin işsizlikle mücadelede daha etkili olduğunu bulmak için çeşitli ekonometrik modeller uygulanmıştır. Çalışma Yeni Keynesyen modellerin işsizlik oranını açıklamada Yeni Klasik modellere göre daha iyi bir tahmin gücüne sahip olup olmadığı hipotezini de test etmiştir. 1980-2015 dönemi için üç aylık verilerle, OLS ve GMM teknikleri kullanılarak yapılan çalışma, maliye politikası değişkenlerinin Fransa'daki işsizlik oranını şekillendirmede Yeni Keynesçi öneriyi destekleyen en önemli faktörler olduğunu ortaya koymuştur.

Bölükbaş (2018), tarafından yapılan çalışmada para ve maliye politikalarının enflasyon üzerine etkisine odaklanılmış ve değişkenler arasındaki ilişki BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin) ülkeleri ve Türkiye için araştırılmıştır. Çalışmada yöntem olarak panel nedensellik testi olan Bootstrap Panel Granger nedensellik analizi kullanılmıştır. Çalışmada ilk olarak değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığı olup olmadığı araştırılarak, daha sonra homojenlik testi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ortaya çıkarmış olduğu sonuçlara göre; Hindistan ve Türkiye'de

para politikasından enflasyona doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğu, Çin'de para politikası ve enflasyon arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisinin varlığı tespit edilmiştir. Yine çalışmada, Hindistan'da maliye politikasından enflasyona doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi, Brezilya'da ise enflasyondan maliye politikasına doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

Ezeaku v.d.'nin (2018) yaptıkları çalışmanın amacı, 1981-2014 döneminde Nijerya'daki para politikası aktarım kanallarının endüstri üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Çalışmada kullanılan analiz teknikleri Johansen eşbütünleşmesi ve hata düzeltme modelidir (ECM). Çalışmanın sonundaki regresyon tahminleri, özel sektör kredisi, faiz oranı ve döviz kuru kanallarının hem uzun vadede hem de kısa vadede reel çıktı büyümesi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmanın sonuçları ayrıca, tespit edilen etkilerin derecelerinin uzun vadede kısa vadeden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışmada bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin etkisini belirlemek için Johansen eşbütünleşme yaklaşımı kullanılmıştır. Sonuçlar, Nijerya örneğinde, para politikası aktarım kanallarının ortak olarak sanayi sektörünün reel çıktı büyümesi ile uzun vadeli bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Akıncı ve Tuncer (2018), para ve maliye politikalarının temel amacının, ekonomik büyümeyi sağlamak ve istihdam, genel fiyat seviyesi başta olmak üzere diğer tüm makroekonomik değişkenler üzerinde olumlu etkiler ortaya çıkarmaktır şeklinde ifade etmişlerdir. Bu çerçevede yapılan bu çalışmanın amacı da; Türkiye'de hangi politikanın daha etkili olduğunu tespit etmek olarak belirlenmiştir. Çalışmada 2006: 1/2016: 3: dönemi seçilmiş ve Sınır Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, uzun vadeli maliye politikasındaki % 1'lik artışın GSYH'yı % 0,95 azalttığı, para politikasındaki % 1'lik artışın GSYH'yı % 1,49 oranında arttırdığı tespit edilmiştir. Çalışmada 2008 yılında yaşanan küresel krizin etkileri incelenerek, yaşanan krizlerin GSYH'yi uzun vadede % 0,59 azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada kurulan ekonometrik modellerden elde edilen bulgulara göre, Türkiye'de maliye ve para politikalarının etkin bir şekilde karşılaştırılması sonucunda para politikasının daha verimli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada elde edilen bu sonuçlar sadece tercih edilmesi gereken politikanın para politikası olduğunu göstermeyeceğinin de altı çizilmiştir. Özellikle, küreselleşme bağlamında giderek artan ekonomik ilişkiler ve bu gelişmenin etrafında artan dinamik sorunların ve artan ekonomik karmaşıklık, optimal politika bileşenlerinin geliştirilmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Sürdürülebilir bir mali disiplinin sağlanması, cari açığın azaltılması, gelir dağılımında eşitlik sağlanması, sürekli büyüme performansı oluşturulması ve fiyat istikrarının sağlanması belirli dönemlerde amaç çatışmalarına neden olabileceği ifade edilmiştir. Bu çatışma, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde maliye ve para politikalarının etkinliğini önemli ölçüde etkileyebilir. Bu açıdan, hükümet ve merkez bankasının, birlikte hareket ederek Türkiye'deki maliye ve para politikalarının etkinlik

düzenini daha da artırmak için politika yapımında senkronizasyonu daha da geliştirmeleri gerekmektedir.

Pramod (2019), yazdığı makalede para politikasının gelişmekte olan ülkelerde büyüme ve istihdam üzerindeki etkisi hakkındaki literatür araştırması yapmıştır. Makalede literatürün çoğu para politikasının enflasyon seviyeleri ve enflasyondaki oynaklık üzerindeki etkisine, bazen de üretim (GSYH) seviyelerine ve üretimdeki oynaklığa odaklandığı vurgulanmıştır. Para politikası ve büyüme üzerine bu literatür araştırması, paranın gelişmekte olan ülkelerde küçük bir rol oynadığını ve para politikasının büyüme üzerinde çok önemli bir etkisinin olmadığını, ancak enflasyon üzerinde bazı etkileri olabileceğini göstermektedir. Enflasyon seviyelerini ve oynaklığı düşük tutmanın esası hakkında çok fazla tartışma olmasına rağmen, düşük istikrarlı enflasyon oranlarının özel yatırım ve teknolojik değişim seviyeleri ile dolayısıyla ekonomik büyüme ve istihdam üzerindeki etkilerini inceleyen çok az çalışma bulunduğu makalede ifade edilmiştir. Bu makale Gelişmekte Olan Ülkelerde Para Politikası, Büyüme ve İstihdam hakkında bir literatür araştırması ortaya koymuştur. GSYH'nın büyük bir kısmı aile işletmelerine sahip tarım sektöründe olduğu için, para politikasının gelişmekte olan ülkelerde oynadığı sınırlı rol tartışılmıştır. Ayrıca, paranın gelişmekte olan ülkelerde küçük bir rol oynadığı ve birçok işlem gayri resmi olarak gerçekleştiği için GSYH'nın bir payı olarak paranın rolünün çok düşük olduğu, çok az kişinin banka hesabı bulunduğu ve çok az banka şubesi olduğu belirtilmiştir. Bu ülkelerde finansal piyasalar ve bankacılık sistemi göreceli olarak gelişmemiştir. Literatürün çoğu para politikalarının enflasyonun kontrolündeki rolünü incelemiştir; gelişmekte olan ülkelerde başarılı olduğuna dair kanıtlar karışıktır.

4. EKONOMETRİK ANALİZ

4.1. Metodoloji

Çalışmada, İmalat Sanayii İstihdamı (IEMP), M₁ Para Arzı (MB), M₂ Para Arzı (MKI), Vadeli Mevduat Toplamı (VM), Toplam Vergi Gelirleri (TVG), Dolaysız Vergiler (DSZV) ve Dolaylı Vergiler (DLIV) olmak üzere yedi tane değişken kullanılmıştır. Bu değişkenlere ait veriler, 2009 yılının Ocak ayı temel alınarak 2019 yılının Ekim ayı dahil olmak üzere aylık hazırlanmıştır. Modelde 2009 yılından başlanılmasının sebebi; 2008 küresel krizin etkilerini en aza indirmektir. Analizde en iyi modelin seçilebilmesi için grafik çizimleri ve her bir model için R² değerlerinin sonuçlarına göre değişkenlerin logaritmaları alınarak çözüm gerçekleştirilmiştir. Gretl programında mevsimsellikten arındırılan ve logaritmaları alınan değişkenlerin durağanlık testi yapılmış, eşbütünlük analizi, gecikme uzunluğu testi, VAR çözümü yapılmıştır. Yine modelin birim çembere göre var ters kökleri çözümü gretl programında gerçekleştirilmiştir. Analiz yapılırken Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı ve İŞKUR verilerinden faydalanılmıştır. Yapılan bu çalışmada; 2009:01-2019:10 dönemleri arasında İmalat Sanayii İstihdamı (IEMP), M₁ Para Arzı (MB), M₂ Para Arzı (MKI), Vadeli Mevduat

Toplamı (VM), Toplam Vergi Gelirleri (TVG), Dolaysız Vergiler (DSZV) ve Dolaylı Vergilere ait veriler aylık değerler olarak modele dâhil edilmiştir. Yapılan analizde öncelikle hangi ekonometrik modelin kullanılması gerektiği, modelde yer alan değişkenlerin grafikleri ve R²'lerine bakılarak tespit edilmiştir. Model belirlemek için yapılan analizde çift logaritmik fonksiyon modelinin en uygun model olduğu ortaya çıkmıştır.

4.2. Veri Seti

Model çözümünde kullanılan veriler; para ve maliye politikası ile istihdam verilerini kapsamaktadır. Veriler 2009:1-2019:10 dönemini içine almaktadır. Veri seti, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı ve İŞKUR'un veri tabanlarından elde edilmiştir. Değişkenler; İmalat Sanayii İstihdamı (IEMP), M₁ Para Arzı (MB), M₂ Para Arzı (MKI), Vadeli Mevduat Toplamı (VM), Toplam Vergi Gelirleri (TVG), Dolaysız Vergiler (DSZV) ve Dolaylı Vergilerden (DLIV) oluşmaktadır. Değişkenlerden IEMP hariç diğer bütün değişkenler dolar cinsinden ele alınarak analize tabi tutulmuşlardır.

Tablo 1. Modeldeki Değişkenler ve Değişkenlerin Tanımı

Değişkenler	Tanımı
IEMP	İmalat Sanayii İstihdamı
MB	M ₁ Para Arzı
MKI	M ₂ Para Arzı
VM	Vadeli Mevduat Toplamı
TVG	Toplam Vergi Gelirleri
DSZV	Dolaysız Vergiler
DLIV	Dolaylı Vergiler

1.1. Modelin Var Çözümü

1.1.1. ADF Birim-Kök Testi

Tablo 2. ADF Birim-Kök Testi Sonuçları

	Değişkenler	Sabit Terim	Sabit Terim ve Trend
DÜZEY	IEMP	(-1,34918) 0,6087	(-2,37422) 0,3931
	MB	(-2,51162) 0,1126	(-2,99443) 0,1337
	MKI	(-2,41139) 0,1385	(-2,42639) 0,3656
	VM	(-2,58149) 0,0968-	(-2,69016) 0,2406
	TVG	(-3,32687) 0,01375	(-3,21961) 0,08051
	DSZV	(-1,67722) 0,4429	(1,46628) 0,8411
	DLIV	(-4,47829) 0,0003545	(-4,43858) 0,002732
I FARK	IEMP	(-4,46905) 0,0002186	(-4,55968) 0,001154
	MB	(-6,79651) 1,158e-009	(-6,82738) 7,74e-009
	MKI	(-4,82051) 4,687e-005	(-4,8927) 0,0002904
	VM	(-6,86071) 7,823e-010	(-6,93547) 3,815e-009
	TVG	-	-
	DSZV	(-3,72786) 0,003758	(-4,03953) 0,007645
	DLIV	-	-

Tablo 2’de modele dahil edilmiş olan değişkenler için ADF Birim-Kök Testi sonuçları görülmektedir. ADF Birim-Kök Testinde gecikme uzunluğu 12 olarak seçilmiştir. Yapılan test sonuçlarına göre; TVG ve DLIV değişkenleri düzey seviyesinde durağandır. Düzey seviyesinde durağan olmayan değişkenlerin I. farkı alınarak ADF birim-kök testi uygulanmıştır. Analiz sonucu IEMP, MB, MKI, VM ve DSZV değişkenlerinin I. farklarının durağan olduğu görülmüştür.

1.1.2. Gecikme Uzunluğunun Belirlenmesi

Aşağıdaki yıldız imleri, bağlı oldukları bilgi ölçütüne ait en iyi (yani en az olan) değerleri göstermektedir. AIC = Akaike bilgi ölçütü, BIC = Schwarz Bayesçi ölçüt, HQC = Hannan-Quinn ölçütü.

Tablo 3. Gecikme Uzunluğu Testi Sonuçları

gecik	log-olb	p(OO)	AIC	BIC	HQC
1	801,17749		-12,738077	-11,416011*	-12,201334
2	912,78386	0,00000	-13,808271	-11,329397	-12,801879
3	982,25830	0,00000	-14,158262	-10,522580	-12,682220
4	1030,09365	0,00008	-14,138353	-9,345863	-12,192661
5	1146,75005	0,00000	-15,294873	-9,345575	-12,879531
6	1223,35966	0,00000	-15,766832	-8,660726	-12,881841*
7	1264,20925	0,00233	-15,627509	-7,364595	-12,272868
8	1318,68469	0,00000	-15,721106	-6,301385	-11,896815
9	1358,93942	0,00304	-15,571614	-4,995085	-11,277674
10	1402,59265	0,00063	-15,480216	-3,746879	-10,716626
11	1501,26845	0,00000	-16,329375	-3,439230	-11,096135
12	1627,50643	0,00000	-17,649682*	-3,602730	-11,946793

Tablo 3’de VAR modeli için Gretl ortamında çözülen gecikme uzunluğunun belirlenmesi testi yer almaktadır. Yapılan test sonucunda en iyi (AIC’ye göre) değerleri gösterdiğinden dolayı gecikme uzunluğu olarak 12 seçilmiştir.

4.3.3. Eşbütünleşme Testi

Tablo 4. Eşbütünleşme Test Sonuçları OLS
Model 2: SEK (OLS), kullanılan gözlemler: 2009:02-2019:10 (T = 129)
Bağımlı değişken: d_1_IEMP

	Katsayı	Ölç. Hata	t-oranı	p-değeri	
const	0,769684	1,41316	0,5447	0,5870	
d_1_MB	1,69432	1,19702	1,415	0,1595	
d_1_MKI	-4,12762	2,05761	-2,006	0,0471	**
d_1_VM	2,72634	1,16518	2,340	0,0209	**
d_1_DSZV	-0,0176206	0,0527123	-0,3343	0,7387	
l_TVG	-0,0895968	0,140303	-0,6386	0,5243	
l_DLIV	0,0372462	0,149342	0,2494	0,8035	

Bağımlı değişken ort	0,024541	Bağımlı değişken ö.s.	0,274364
Kalıntı kareleri top	8,838061	Bağlanım ö.h.	0,269153
R-kare	0,082740	Ayarlamalı R-kare	0,037629
F(6, 122)	1,834139	P-değeri(F)	0,097865
Log-olabilirlik	-10,13502	Akaike ölçütü	34,27005
Schwarz ölçütü	54,28874	Hannan-Quinn	42,40405
ro	-0,336813	Durbin-Watson	2,652374

Sabit Terim		Sabit terim ve Trend	
Sınama istatistiği	p-değeri	Sınama istatistiği	p-değeri
2,922e-006	0,013	-5,46194	2,022e-005

Modelde yer alan değişkenler arasında bir eşbütünleşim ilişkisinin test sonuçları Tablo 4’de gösterilmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre; değişkenler arasında bir eşbütünleşim ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir.

4.3.3. VAR Analizi

VAR sistemi, gecikme derecesi 12
SEK (OLS) tahminleri, gözlemler 2010:01-2019:10 (T = 118)
Log-olabilirlik = 1629,2155
kovaryans düzey belirleyeni = 2,399658e-021
AIC = -17,5291
BIC = -3,5583
HQC = -11,8565
Portmanto sınaması: LB(29) = 1593,95, sd = 833 [0,0000]

Denklem 1: I_IEMP

	Katsayı	Ölç. Hata	t-oram	p-değeri	
const	3,20410	21,4117	0,1496	0,8820	
I_IEMP_1	0,509088	0,176178	2,890	0,0068	
I_IEMP_2	0,213690	0,192513	1,110	0,2750	
I_IEMP_3	-0,281761	0,200905	-1,402	0,1701	
I_IEMP_4	0,190950	0,210688	0,9063	0,3713	
I_IEMP_5	-0,0813625	0,205416	-0,3961	0,6946	
I_IEMP_6	-0,309022	0,202890	-1,523	0,1373	
I_IEMP_7	0,357613	0,201058	1,779	0,0845	
I_IEMP_8	0,177484	0,211941	0,8374	0,4084	
I_IEMP_9	-0,215212	0,210903	-1,020	0,3149	
I_IEMP_10	-0,0155723	0,207503	-0,07505	0,9406	
I_IEMP_11	-0,0209741	0,201183	-0,1043	0,9176	
I_IEMP_12	-0,0550823	0,174468	-0,3157	0,7542	
I_MB_1	2,56044	3,16822	0,8082	0,4248	
I_MB_2	1,04901	3,18891	0,3290	0,7443	
I_MB_3	-4,28603	3,42843	-1,250	0,2200	
I_MB_4	-0,820667	3,40830	-0,2408	0,8112	
I_MB_5	-1,92210	3,33260	-0,5768	0,5680	
I_MB_6	4,19889	4,02788	1,042	0,3048	
I_MB_7	2,17611	4,17599	0,5211	0,6058	
I_MB_8	-4,14631	4,49719	-0,9220	0,3632	
I_MB_9	0,655215	3,77797	0,1734	0,8634	
I_MB_10	-2,90119	3,66148	-0,7924	0,4338	
I_MB_11	7,45082	3,42211	2,177	0,0367	(%95 Güven) (%5 Hata)
I_MB_12	-3,15881	3,04478	-1,037	0,3071	
I_MKI_1	-3,17784	4,81214	-0,6604	0,5136	
I_MKI_2	4,10065	4,78829	0,8564	0,3980	
I_MKI_3	-0,599103	5,17929	-0,1157	0,9086	
I_MKI_4	3,54955	5,11384	0,6941	0,4925	
I_MKI_5	2,15523	5,31345	0,4056	0,6876	
I_MKI_6	-4,46527	6,22679	-0,7171	0,4784	
I_MKI_7	-0,953866	6,22046	-0,1533	0,8791	
I_MKI_8	3,18101	6,33242	0,5023	0,6188	
I_MKI_9	-0,747331	5,52511	-0,1353	0,8932	
I_MKI_10	3,33675	5,21945	0,6393	0,5270	
I_MKI_11	-9,39797	4,75320	-1,977	0,0564	(%90 Güven) (%10 Hata)
I_MKI_12	3,46568	3,96562	0,8739	0,3885	
I_VM_1	1,26567	2,05629	0,6155	0,5424	
I_VM_2	-5,00509	2,42581	-2,063	0,0470	(%95 Güven) (%5 Hata)
I_VM_3	3,30854	2,79630	1,183	0,2452	
I_VM_4	-2,53353	2,93960	-0,8619	0,3950	
I_VM_5	-0,0364034	3,12349	-0,01165	0,9908	
I_VM_6	1,26349	3,18242	0,3970	0,6939	
I_VM_7	-0,511056	3,15304	-0,1621	0,8722	
I_VM_8	-0,248885	2,88555	-0,08625	0,9318	
I_VM_9	-0,258490	2,80119	-0,09228	0,9270	
I_VM_10	-0,505066	2,68108	-0,1884	0,8517	
I_VM_11	1,56397	2,49226	0,6275	0,5346	
I_VM_12	-0,866994	1,95014	-0,4446	0,6595	
I_TVG_1	-0,286342	0,203443	-1,407	0,1686	
I_TVG_2	-0,208737	0,239294	-0,8723	0,3893	
I_TVG_3	-0,0594253	0,219998	-0,2701	0,7888	
I_TVG_4	-0,157721	0,227545	-0,6931	0,4931	
I_TVG_5	-0,0430449	0,246163	-0,1749	0,8623	
I_TVG_6	-0,171089	0,276474	-0,6188	0,5403	
I_TVG_7	0,205081	0,268372	0,7642	0,4502	
I_TVG_8	-0,0517992	0,237377	-0,2182	0,8286	
I_TVG_9	0,0739225	0,239814	0,3082	0,7598	
I_TVG_10	0,110599	0,244481	0,4524	0,6540	
I_TVG_11	-0,286730	0,232296	-1,234	0,2258	
I_TVG_12	-0,232644	0,246436	-0,9440	0,3520	
I_DSZV_1	-0,105678	0,293120	-0,3605	0,7207	
I_DSZV_2	-0,120534	0,336540	-0,3582	0,7225	
I_DSZV_3	0,411694	0,369509	1,114	0,2733	
I_DSZV_4	0,555800	0,408400	1,361	0,1828	
I_DSZV_5	0,267317	0,417546	0,6402	0,5265	

l_DSZV_6	-0,656420	0,425794	-1,542	0,1327	
l_DSZV_7	0,199520	0,491879	0,4056	0,6876	
l_DSZV_8	-0,0206532	0,457485	-0,04515	0,9643	
l_DSZV_9	0,210544	0,456728	0,4610	0,6478	
l_DSZV_10	0,195499	0,441355	0,4430	0,6607	
l_DSZV_11	0,489950	0,425321	1,152	0,2576	
l_DSZV_12	0,529447	0,350971	1,509	0,1409	
l_DLIV_1	0,0456534	0,656411	0,06955	0,9450	
l_DLIV_2	0,677998	0,574746	1,180	0,2466	
l_DLIV_3	0,295440	0,625563	0,4723	0,6398	
l_DLIV_4	0,211647	0,615234	0,3440	0,7330	
l_DLIV_5	-0,774261	0,609298	-1,271	0,2127	
l_DLIV_6	0,0221492	0,672813	0,03292	0,9739	
l_DLIV_7	-0,709299	0,701044	-1,012	0,3190	
l_DLIV_8	1,22939	0,664028	1,851	0,0731	(%90 Güven) (%10 Hata)
l_DLIV_9	0,230590	0,697636	0,3305	0,7431	
l_DLIV_10	0,0255649	0,574781	0,04448	0,9648	
l_DLIV_11	-0,354691	0,573717	-0,6182	0,5407	
l_DLIV_12	0,334267	0,612252	0,5460	0,5888	

Bağımlı değişken ort	9,698272	Bağımlı değişken ö.s.	0,659789
Kalıntı kareleri top	1,670086	Bağlanım ö.h.	0,224964
R-kare	0,967210	Ayarlamalı R-kare	0,883744
F(84, 33)	11,58812	P-değeri(F)	9,62e-12
ro	0,005192	Durbin-Watson	1,982779

Sıfır sınırlama için F-sınamaları:

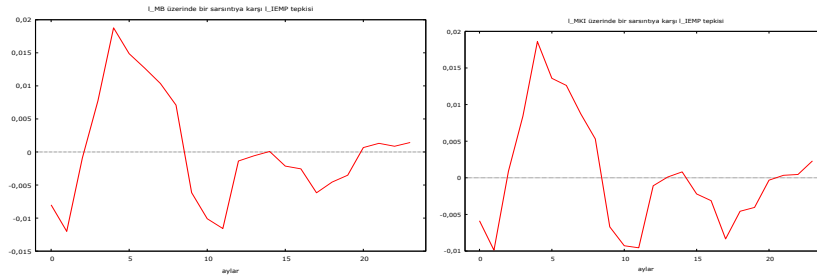
l_IEMP tüm gecikmeleri	F(12, 33) = 1,7938 [0,0910]
l_MB tüm gecikmeleri	F(12, 33) = 0,90635 [0,5507]
l_MKI tüm gecikmeleri	F(12, 33) = 0,70614 [0,7343]
l_VM tüm gecikmeleri	F(12, 33) = 0,68488 [0,7535]
l_TVG tüm gecikmeleri	F(12, 33) = 0,89584 [0,5601]
l_DSZV tüm gecikmeleri	F(12, 33) = 0,8337 [0,6166]
l_DLIV tüm gecikmeleri	F(12, 33) = 0,57213 [0,8484]
Tüm değişkenler, gecikme	12F(7, 33) = 0,83341 [0,5675]

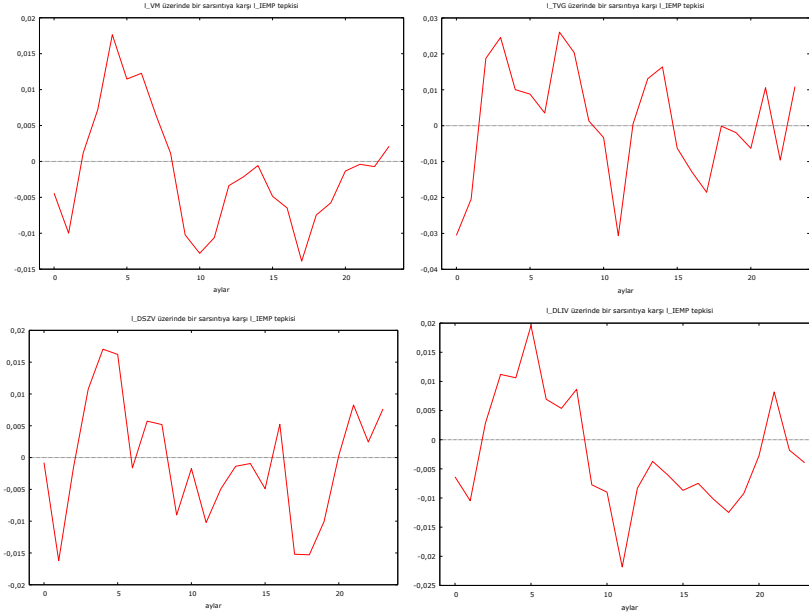
Yapılan VAR analiz sonucu Tablo 7'de gösterilmiştir. 2009:01- 2019:10 dönemini kapsayan analiz sonucuna göre; % 5 hata payı ile (%95 güvenle), MB (M_1 para arzı) ile IEMP arasında uzun dönemde pozitif yönlü bir ilişki olduğu, ancak kısa dönemde ise; iki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Yine analiz sonucuna göre; % 10 hata payı ile (%90 güvenle) MKI (M_2 para arzı) ile IEMP arasında uzun dönemde negatif yönlü bir ilişki olduğu, ancak kısa dönemde ise; iki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Yapılan analizde % 5 hata payı ile (%95 güvenle) VM (Toplam Vadeli Mevduat) ile IEMP arasında kısa dönemde negatif yönlü bir ilişki olduğu, uzun dönemde iki değişken arasında bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Analiz % 10 hata payı ile (%90 güvenle) DLIV (Dolaylı Vergiler) ile IEMP arasında uzun dönemde pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, kısa dönemde iki değişken arasında

bir ilişkinin olmadığını ortaya çıkarmıştır. Yapılan analizde TVG (Toplam Vergi Gelirleri), DSZV (Dolaysız Vergiler) değişkenleri ile IEMP arasında hem kısa hem de uzun dönemde herhangi bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

4.3.4. Etki –Tepki Analizi

Modeli tahmin ettikten ve tanımladıktan sonra, uygulanan VAR modellemesindeki bir sonraki adım, etki-tepki analizini oluşturmaktır. Etki tepki analizi, vektör otoregresif modelleri kullanan ekonometrik analizde önemli bir adımdır. Temel amacı, bir veya daha fazla değişkende bir şoka tepki olarak bir modelin değişkenlerinin tepkisini tanımlamaktır. Modelin dinamik davranışının daha iyi bir resmini elde etmek için etki-tepki analizi kullanılır. Buna bağlı olarak modelde yer alan değişkenlerin etki tepki analizi sonuçları aşağıdaki Şekil 1'de gösterilmiştir.





Şekil 1.Etki-Tepki Fonksiyonu

Şekil 1’de modelde yer alan değişkenlerin ayrı ayrı bağımlı değişken olmaları durumundaki bir standart sapmalı şoka vermiş oldukları tepkiler yer almaktadır. Buna göre modelde yer alan MB, MKİ, VM, TVG, DSZV ve DLIV’de bir standart sapmalı şok karşısında IEMP’nin aylar itibarıyla verdiği tepkiler şekilde yer almaktadır.

Tablo 8’de IEMP için varyans ayrıştırması sonuçları yer almaktadır. Dönemler itibarıyla IEMP’yi; MB, MKİ, VM, TVG, DSZV ve DLIV’nin açıklama gücü test edilmiştir. Buna göre; dönemler itibarı ile özellikle TVG ile DSZV’deki değişimin IEMP’yi etkileme gücünün daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.5. Varyans Ayrıştırması

Tablo.8. I_IEMP için varyans ayrıştırması

dönem	ölç. hata	I_IEMP	I_MB	I_MKI	I_VM	I_TVG	I_DSZV	I_DLIV
1	0,118968	100,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
2	0,13949	92,2947	1,1276	0,8875	0,9712	4,5450	0,1668	0,0073
3	0,16325	74,5574	5,7662	5,3505	3,8645	8,6487	0,1573	1,6554
4	0,171992	67,6542	5,1953	4,8222	3,5663	15,1413	0,9698	2,6509
5	0,179625	64,1310	6,1267	4,4533	4,5045	16,2802	1,6082	2,8961
6	0,185059	62,6866	5,7805	5,3860	4,4927	15,9557	2,8222	2,8762
7	0,189874	59,9020	6,9184	5,5934	4,5526	17,5373	2,6816	2,8147
8	0,1954	57,2069	6,5466	7,0893	4,5680	16,5598	4,0259	4,0034
9	0,198433	56,2792	6,3994	7,2880	4,5115	16,0576	4,8163	4,6480
10	0,207068	52,5717	9,0112	6,8579	4,3829	15,0721	7,0263	5,0779
11	0,212789	49,8866	10,8280	6,5095	4,2087	14,7138	9,0321	4,8211
12	0,221268	46,3724	12,0141	6,5121	4,3085	14,0769	11,8751	4,8409
13	0,225084	45,6071	11,6419	6,4970	4,2206	13,8862	13,4592	4,6880
14	0,235747	41,8717	14,4029	6,1084	6,5623	12,7449	13,9991	4,3106
15	0,241519	39,9125	14,1626	5,8502	6,4026	13,4883	15,9060	4,2779
16	0,248871	38,4945	13,9856	5,6948	6,0309	13,4853	18,2484	4,0604
17	0,251558	37,6906	13,6915	5,7866	5,9440	13,2637	19,5280	4,0955
18	0,256411	36,6740	13,3083	5,6477	5,7212	13,1983	20,4242	5,0263
19	0,261207	35,7846	13,2609	7,3505	5,5672	12,7891	20,3094	4,9384
20	0,267285	34,1892	13,7061	7,0267	6,3445	12,6126	20,8470	5,2740
21	0,269384	34,1546	13,4934	7,2348	6,2460	12,6763	20,6374	5,5575
22	0,272679	33,4240	13,1715	7,1757	6,1047	12,6154	21,2350	6,2737
23	0,275108	33,6589	13,0375	7,0520	6,1438	12,3945	21,1999	6,5133
24	0,276743	33,2774	12,8879	7,0624	6,0804	12,5045	21,7273	6,4601

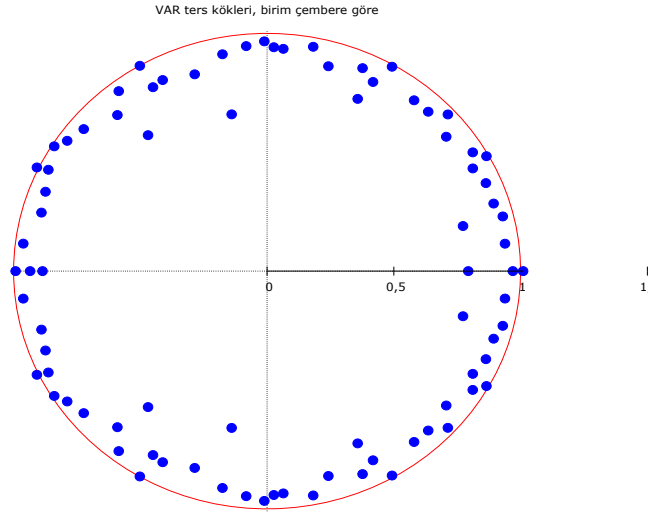
IEMP değişkeninin varyansındaki değişimleri açıklamada etkili olan birinci önemli değişken DSZV olmaktadır. İkinci önemli değişken TVG olmasına rağmen, yıllar itibarıyla TVG’nin IEMP’yi açıklama gücü

azalmaktadır. TVG’nin yedinci dönemde IEMP’yi açıklama gücü % 17,53 iken, yirmi dördüncü dönemde ise % 21,7’dir. Yine yirmi dördüncü dönem sonu itibarıyla IEMP meydana

gelen değişiminin % 12,5'i TVG'den, % 21,7'si DSZV'den kaynaklanmaktadır.

4.3.6. Birim Çembere Göre Var Ters Kökleri

Modelde yer alan değişkenler için birim çembere göre VAR ters kökleri analizi aşağıda yapılmıştır.



Şekil 2. VAR Ters Kökleri Birim Çembere Göre

Şekil 2'de VAR ters köklerinin birim çemberin içinde yer alması ve çemberin dışında bulunmamasından dolayı oluşturulan VAR modeli istikrarlı bir yapı gösterir.

5. SONUÇ

Modern ekonomik büyümenin kaynakları; tarımdan önce sanayiye, sonra da sanayiden hizmetlere taşımayı gerektirdiği uzun zamandır kabul edilmektedir. Hipotez ilk olarak 1950'lerde iktisatçı Simon Kuznets tarafından gündeme getirildi. Ekonomide beklentiler, sanayileşmenin yoksul ülkeleri refah düzeyine taşıyacağı ve bunu sanayiden hizmetlere daha fazla geçiş izleyeceği yönündedir. Son zamanlarda, Harvard Üniversitesi'nden Dani Rodrik gibi bazı ekonomistler, günümüzün gelişmekte olan ekonomilerinde, endüstrinin istihdam payının eskisinden daha düşük bir seviyede olduğunu kabul etmektedirler. O halde imalat sanayiinin neden önemli olduğunun açıklanması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. İmalat sanayiinin önemini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- ✓ İmalat sanayii gelişmenin yolu olmuştur.
- ✓ İmalat sanayii üretim ve ekonomik büyümenin en önemli nedenidir.
- ✓ Küresel ticaret, hizmetlere değil mallara dayandığı için imalat sanayii önemlidir.
- ✓ İmalat sanayii iş ve istihdam ortaya çıkarır.

Bu makale, para ve maliye politikasının imalat sanayii istihdamı üzerine olan etkisini araştırmıştır. 2009:01-2019:10 dönemini aylık verilerle kapsayan makale VAR analizi ile konu açıklanmıştır. Makalede değişkenler olarak; İmalat Sanayii İstihdamı (IEMP), M_1 Para Arzı (MB), M_2 Para Arzı (MKI), Vadeli Mevduat Toplamı (VM), Toplam Vergi Gelirleri (TVG), Dolaysız Vergiler (DSZV) ve Dolaylı Vergilerden (DLIV) oluşmaktadır. Değişkenlerden IEMP hariç diğer bütün değişkenler dolar cinsinden ele alınarak analize tabi tutulmuşlardır. Makalede ekonometrik model olarak çift logaritmik model kullanılmıştır. Model çözümü

Greatl programında gerçekleştirilmiştir. Analizde ADF Birim-Kök Testi, gecikme uzunluğu, Eşbütünleşme Testi, Etki -Tepki Analizi, Varyans Ayrıştırması ve Birim Çembere Göre Var Ters Kökleri testleri yapılmıştır. Çalışma sonunda; 2009:01-2019:10 dönemini aylık verilere göre aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

- ✓ % 5 hata payı ile (%95 güvenle), M_1 para arzı ile imalat sanayii istihdamı arasında uzun dönemde pozitif yönlü bir ilişki olduğu, ancak kısa dönemde ise; iki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı,
- ✓ % 10 hata payı ile (%90 güvenle) M_2 para arzı ile imalat sanayii istihdamı arasında uzun dönemde negatif yönlü bir ilişki olduğu, ancak kısa dönemde ise; iki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı,
- ✓ % 5 hata payı ile (%95 güvenle) toplam vadeli mevduat ile imalat sanayii istihdamı arasında kısa dönemde negatif yönlü bir ilişki olduğu, uzun dönemde iki değişken arasında bir ilişkinin olmadığı,
- ✓ % 10 hata payı ile (%90 güvenle) dolaylı vergiler ile imalat sanayii istihdamı arasında uzun dönemde pozitif yönlü bir ilişki olduğu, kısa dönemde iki değişken arasında bir ilişkinin olmadığı,
- ✓ Toplam vergi gelirleri, dolaysız vergiler değişkenleri ile imalat sanayii istihdamı arasında hem kısa hem de uzun dönemde herhangi bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Türkiye'de 2009:01-2019:10 dönemini kapsayan aylık verilere bağlı olarak yapılan bu çalışmada elde edilen sonuç, istikrar politikaları olarak isimlendirilen para ve maliye politikalarının imalat sanayii istihdamı üzerinde ortaya çıkarmış olduğu etkinin kısa ve uzun döneme göre farklılık gösterdiği şeklindedir. Adı geçen dönemde imalat sanayii istihdamı üzerinde para politikası maliye politikasına göre

daha etkilidir. Türkiye için elde edilen bu sonuç literatür taramasında ifade edilen çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Literatür taramasında bahsedilen bazı çalışmalarda imalat sektörü üzerinde maliye politikasının etkin olduğu vurgulanmıştır. Türkiye için maliye politikasının etkinliğinin az çıkmasının temel nedenlerinden biri modele dahil edilen değişkenlerin seçiminden

kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada oluşturulan modele, maliye politikasını temsil eden kamu harcamalarının ve kamu yatırımlarının dahil edilmemiş olmasıdır. Ayrıca çalışmanın sonuçları arasında yer alan banka mevduatlarının ortaya çıkarmış olduğu etki, literatür taramasında ifade edilen çalışmalarla da benzerlik göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Abubakar, B., T. ve Osobase, A.O., (2015), "Effect of Fiscal and Monetary Policies on Industrial Sector Performance- Evidence from Nigeria", Journal of Economics and Sustainable Development, Vol.6, No.17, pp. 67-83.
- Afonso, A., Alves, J., ve Balhote, R., (2019), "Interactions Between Monetary And Fiscal Policies", Journal Of Applied Economics 2019, Vol. 22, No. 1, pp. 132-151.
- Akıncı, a. ve Tuncer, G., (2018), "Effectiveness Of Fiscal Policy And Monetary Policy In Turkey", Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 57. Sayı/Temmuz 2018, s.120-128.
- Attamah, N., Anthony, I., ve W. I.Ukpere. (2015), "The Impact Of Fiscal And Monetary Policies On Unemployment Problem In Nigeria (Managerial Economic Perspective)", Risk Governance And Control: Financial Markets And Institutions , Volume 5, Issue 2, 2015, Continued - 1, pp.101-109.
- Anaraki, N., K., (2017), "Unemployment Orthodoxy: Fiscal or Monetary Policy? Case Study of France", Journal of Finance and Economics Volume 6, No. 1 (2017), pp. 22-34.
- Aslan, M., (2007), "Türkiye'de 1987-2006 Döneminde Maliye Ve Para Politikalarının İktisadi Büyümeye Etkileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma", Aralık 2007, Cilt: 8, Sayı: 2, s.1-24.
- Battaglini, M., ve Coate, S., (2011), Fiscal Policy And Unemployment, **NBER Working Paper Serie**, Working Paper 17562. (<https://www.nber.org/papers/w17562> e.t. 17.12.2019)
- Bech, M., L., Gambacorta, L. ve Kharroubi, E., (2012), Monetary policy in a downturn: Are financial crises special?, **BIS Working Papers No 388**.
- Blinder, A., S., Ehrmann, M., Haan, J. ve Jansen David-Jan, (2016), Necessity As The Mother Of Invention: Monetary Policy After The Crisis, **NBER Working Paper Series, Working Paper 22735**.
- Bölükbaş, M., (2018), "Para ve Maliye Politikalarının Enflasyon Üzerindeki Etkisi: BRIC Ülkeleri ve Türkiye İçin Bir Bootstrap Panel Granger Nedensellik Analizi6-", Bankacılar Dergisi, Sayı 105, s.47-62.
- Cloyne, J., Dimsdale, N., Postel-Vinay, N., (2018), Taxes And Growth: New Narrative Evidence From Interwar Britain, **Nber Working Paper Series**, Working Paper 24659 (<http://www.nber.org/papers/w24659>, Erişim tarihi: 02.10.2019).
- Camargo, I., C. ve Cortez, W., W., (2011), "How relevant is monetary policy to explain Mexican unemployment fluctuations?", MPRA Paper No. 30027.
- DPT, (2000), **Sanayi Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara.
- Dhal, S., (2011), "Industry Effects of Monetary Transmission Mechanism in India: An Empirical Analysis of Use-based Industries", Reserve Bank of India Occasional Papers Vol. 32, No. 2, Monsoon 2011, pp.39-79.
- Ezeaku v.d., (2018), "Monetary Policy Transmission and Industrial Sector Growth: Empirical Evidence From Nigeria", AGE Open April-June 2018, pp. 1 – 12.
- Fatas, A., ve Mihov, I. (2001), *The effects of fiscal policy on consumption and employment: Theory and evidence (CEPR Discussion Paper, NO. 2760)*. London: Centre for Economic Policy Research. Retrieved from (<http://faculty.insead.edu/ilian-mihov/documents/FPandConsumptionAug2001.pdf>. E.t.12.12.2019)
- Gali, J., (2019), The Effects Of A Money-Financed Fiscal Stimulus, **Nber Working Paper Series**, Working Paper 26249 (<http://www.nber.org/papers/w26249>, Erişim tarihi: 15.09.2019).
- Ghos, S., (009), "Industry Effects of Monetary Policy: Evidence from India", Indian Economic Review, Vol. XXXIV, No. 1, 2009, pp. 89-10
- Hanif, M., N., ve Arby, M., F., (2003), Monetary and Fiscal Policy Coordination, **Munich Personal Repec Archive (MPRA)**, MPRA Paper No. 10307, (<https://mpa.ub.uni-muenchen.de/10307/> Erişim tarihi: 02.10.2019).
- Haraguchi, N., (2016), **UNIDO**, Department Of Policy Research And Statistics Working Paper 1/2016.
- Hebous, S., (2009), The Effects of Discretionary Fiscal Policy on Macroeconomic Aggregates: A Reappraisal, **Munich Personal Repec Archive (MPRA)**, (<https://mpa.ub.uni-muenchen.de/23300/> Erişim tarihi: 2.10.2019).
- Karim, S., (2019), **An Empirical Evaluation of Monetary and Fiscal Policy Effects in Bangladesh**, Asian Development Bank (ADB), No. 66, August 2019.
- Mehdi, S., ve Reza, M., (2011), "Effects of Monetary Policy on Industry sector Growth in Iran", European Journal of Experimental Biology, 2011, Vol.1, No.4, pp. 29-40.
- Nampewo, D., Munyambonera, E. ve Lwanga, M., M. (2013), "Sectoral effects of monetary policy in Uganda", Journal of Statistical and Econometric Methods, vol.2, no.4, 2013, pp. 17-40.
- Pappa, E., (2009), "The Effects Of Fiscal Shocks On Employment And The Real Wage", International Economic Review Vol. 50, No. 1, pp. 35-55, 17-244, February 2009.
- Parisotto, A. ve Ray, N., (2017), **Rethinking Macroeconomic Policies For Full Employment And Inclusive Growth: Some Elements**, ILO, Employment Policy Department Employment Working Paper No. 238.
- Pramod, J., (2019), Monetary Policy, Growth and Employment in Developing Areas: A Review of the Literature, **IZA – Institute of Labor Economics, IZA Discussion Papers**, No. 12197
- Richard, E., O. ve Festus, O., O., (2013), "Impact Of Fiscal Policy On The Manufacturing Sector Output In Nigeria: An Error Correction Analysis", International Journal of Business and Management Review (IJBMR), Vol.1, No.3, pp. 35-55, September 2013.
- Stawska, J., (2012), "The Impact Of The Monetary - Fiscal Policy Mix On Investments Of Euro Area Countries In The Context Of The Financial Crisis", Science and Studies of Accounting and Finance: Problems and Perspectives, Volume 8, Number 1, pp.228-236.
- Silva, C., G., ve Vieira, F., V., (2014), "Monetary and Fiscal Policy in the World Economy: Coordination Before and After the Financial Crisis", Área: Macroeconomia Aplicada 36. Encontro Brasileiro De Econometria 9-12/Dezembro/2014 - Natal - RN.
- Toby, A., J., ve Peterside, D., "Monetary Policy, Bank Management and Real Sector Finance in Nigeria: Who is to Blame?", Proceedings of the First Middle East Conference on Global Business, Economics, Finance and Banking (ME14 DUBAI Conference) Dubai, 10-12 October 2014 ISBN: 978-1-941505-16-8 Paper ID_D482.
- Tafuro, A., (2015), The Effects of Fiscal Policy on Employment: an Analysis of the Aggregate Evidence, **Ca' Foscari University of Venice, Department of Economics, Working Paper**, No. 03/WP/2015.
- Tiryakioğlu, M., (2004), "Yenilikçi Rekabet Stratejileri Açısından Türk İmalat Sanayi ve Yenilikçilik", **3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi**, Osmangazi Üniversitesi, İ.İ.B.F., s.503-516, Eskişehir.
- Taymaz, E. (2001), **Ulusal Yenilik Sistemi, Türkiye İmalat Sanayiinde Teknolojik Değişim ve Yenilik Süreçleri**, TÜBİTAK/ TTTGV/DİE, Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

Countries use monetary and fiscal policies to achieve their macro economic goals. Macro economic performance criterias related to internal balance are economic growth, unemployment rate and inflation rate. The implementation of monetary and fiscal policies supporting each other makes it easier to reach the targets related to the performance criteria of an economy.

Macroeconomic policies are used to achieve a steady growth that is not inflationary. To achieve this goal, there are two main groups of policy instruments; one is about monetary conditions and the other is about financial conditions. Monetary instruments are used by the Central Bank and financial instruments are used by the Ministry of Finance . The aims and results of policy precautions taken by these two institutions often conflict with each other. Therefore, effective implementation of policy decisions requires policy coordination to achieve the set goals. Policy coordination should be supported by tangible, institutional and business arrangements such as the money and financial coordination board. Successful macroeconomic policy management is required to achieve sustainable economic growth with a stable inflation rate. Monetary and fiscal policies are two measures of macroeconomic management. The government may enforce a restrictive monetary policy by reducing the money supply or increasing the policy interest rate. On the contrary, the government can implement an expansionary monetary policy by increasing the money supply or reducing the policy interest rate.

It is seen that monetary policy is implemented in time as monetary targeting strategy, sometimes in exchange rate targeting, and sometimes in the form of inflation targeting. Especially the main target of monetary policies implemented since the 1990s has been determined to ensure price stability. However, the global crisis that emerged in 2008 also affected monetary policy practices.

The emergence of the global financial crisis in 2008 caused countries to use a wide variety of tools to tackle the negative effects of this deep crisis. Estimates of the implementation of the monetary policy made it clear that this policy was used more intensively by developed countries, especially after the intensification of the short-term interest rates, especially after the intensification of the global financial crisis. On the other hand, fiscal policy was also used as an important economic tool against the effects of the crisis. The global financial crisis has had a profound impact on monetary policy implementation in various countries. Due to the velocity and strength of developments in the financial markets and the economy, monetary policy makers are able to conduct ex-ante analyzes that are previously under their responsibility, extensively predicting possible changes in their vehicles or communications.

This study investigates whether monetary and fiscal policy can affect manufacturing industry employment tendency. The article comprise the 2009: 01-2019: 10 period with monthly data and tries to explain the issue with VAR analysis. In this study, manufacturing industry is represented by employment figures and monetary policy by M1 Money Supply, M2 Money Supply, Total Time Deposit, and fiscal policy by Total Tax Revenues, Indirect and Direct Taxes. In this study, double logarithmic model was used as econometric model. The analyzes were performed in Gretl program.

At the end of the study; According to the monthly data for the period of 2009: 01-2019: 10, the following results have emerged.

- ✓ With a 5% margin of error (95% confidence), in the long run there is a positive relationship between M1 money supply and employment in the manufacturing industry, but in the short run; there is no relationship between the two variables,
- ✓ With 10% error margin (90% confidence), in the long run there is a negative relationship between M2 money supply and employment in the manufacturing industry, but in the short term; there is no relationship between the two variables,
- ✓ With a 5% margin of error (95% confidence), in the short run there is a negative relationship between total time deposits and employment in the manufacturing industry, but there is no relationship between the two variables in the long run,
- ✓ With a 10% margin of error (90% confidence), in the long run there is a positive relationship between indirect taxes and employment in the manufacturing industry, but there is no relationship between the two variables in the short term,
- ✓ It has been determined that there is no relationship between total tax revenues, direct taxes variables and employment of manufacturing industry in both the short and long run.

The results of this study which comprises the 2009: 01-2019: 10 period with monthly data in Turkey is the effect of monetary and fiscal policies which are named as stabilization policy, on manufacturing employment is vary in the long and short run. Turkey results obtained for this study are similar to those stated in the literature.